

Zpracoval:
Krajský úřad Olomouckého kraje
Odbor sociálních věcí
Jeremenkova 40a
779 11 Olomouc

Kontaktní osoby:
Mgr. Bc. Zbyněk Vočka, tel.: 585 508 217, e-mail: zbynek.vocka@olkraj.cz
Mgr. Pavlína Zlámalová, tel.: 585 508 570, e-mail: p.zlamalova@olkraj.cz

Informace pro obecní úřady k postupu při ustanovení zvláštního příjemce dávky důchodového pojištění

Olomouc 6. 8. 2018

Právní úprava

- § 10, § 118, § 123f zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- § 111 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- § 67 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů

Důvody pro ustanovení zvláštního příjemce

- výplatou dávky dosavadnímu příjemci by se zřejmě nedosáhlo účelu, kterému má dávka sloužit
- byly by poškozovány zájmy osob, které je důchodce povinen vyživovat
- nemůže-li oprávněný, popřípadě jeho zákonný zástupce nebo opatrovník, výplatu přijímat

Kdo může být zvláštním příjemcem ustanoven

- fyzická osoba, která dá souhlas k ustanovení zvláštním příjemcem
- v odůvodněných případech může být zvláštním příjemcem ustanovena právnická osoba (rovněž s jejím souhlasem); je na obecním úřadu, aby vyhodnotil, zda jde v konkrétní situaci o odůvodněný případ. Může se jednat např. o situace, kdy jsou oprávněné osobě poskytovány pobytové služby sociální péče, přičemž oprávněná osoba nemá jmenovaného opatrovníka pro tuto oblast.

V případech, kdy je oprávněná osoba (poživatel důchodu) omezena ve svéprávnosti v oblasti nakládání s finančními prostředky (důchodem) a byl jí soudem ustanoven opatrovník, není dán žádný zákonný důvod k ustanovení zvláštního příjemce důchodu, neboť opatrovník má soudem stanovenou povinnost spravovat opatrovancův majetek a tedy i důchod. Pokud by byl takové osobě ustanoven zvláštní příjemce důchodu, dané rozhodnutí by mohlo být, po individuálním posouzení, zrušeno v přezkumném řízení pro rozpor se zákonem, popř. je diskutabilní, zda opatrovník plní povinnosti stanovené mu soudem (správa majetku opatrovance).

Potřeba souhlasu oprávněné osoby

- souhlas oprávněné osoby (popř. zákonného zástupce) se vyžaduje jen v případě, že oprávněný, popřípadě jeho zákonný zástupce nebo opatrovník, nemůže výplatu přijímat
- to neplatí, pokud oprávněný, popřípadě jeho zákonný zástupce nebo opatrovník, vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nemůže podat vyjádření k ustanovení zvláštního příjemce

Zahájení řízení

- řízení o ustanovení zvláštního příjemce je zahajováno z moci úřední
- podnětem zahájení správního řízení z moci úřední může být podnět oprávněné osoby, rodinného příslušníka či jiné osoby (fyzické i právnické)

- podnět k ustanovení zvláštního příjemce je posuzován v souladu s § 42 správního řádu
  - podnět musí být vyhodnocen
  - pokud nejsou shledány důvody pro zahájení řízení z moci úřední, musí být ten, kdo podnět podal, vyzooměn ve lhůtě do 30 dnů, pokud o takové vyzoomění podatel požádal, o tom, že řízení nebylo zahájeno či byl podnět postoupen příslušnému správnímu orgánu
  - pokud bylo zahájeno řízení z moci úřední, musí být ten, kdo podnět podal, vyzooměn ve lhůtě do 30 dnů, pokud o takové vyzoomění podatel požádal, o skutečnosti, že řízení bylo zahájeno
- zahájení řízení musí být oznámeno všem účastníkům řízení (§ 46 a § 47 správního řádu) – vzor oznámení o zahájení řízení v příloze č. 1

Účastníci řízení

- oprávněná osoba (osoba, o jejíž důchod se jedná); oprávněná osoba musí být zastoupena opatrovníkem ve správním řízení, pokud její zdravotní stav znemožňuje, aby sama před správním orgánem jednala – opatrovník je ustanovován podle § 32 odst. 2 písm. f) správního řádu (vzor usnesení v příloze č. 2)
- osoba, která má být ustanovena zvláštním příjemcem dávky
- případně dosavadní příjemce dávky důchodového pojištění (dosavadní zvláštní příjemce dávky důchodového pojištění, zákonný zástupce či opatrovník oprávněné osoby)

Místní příslušnost obecního úřadu

- se řídí místem trvalého pobytu oprávněné osoby, tj. osoby, o jejíž důchod se jedná

Rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce

- jedná se o rozhodnutí vydané **v přenesené působnosti** – § 123f zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- musí splňovat požadavky správního řádu
- vzor v příloze č. 3

Další důležité informace k rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce

- rozhodnutí s doložkou právní moci zasílá obecní úřad České správě sociálního zabezpečení (ve formě autorizované konverze prostřednictvím datové schránky obce)
- informovat ustanoveného zvláštního příjemce o vhodnosti dostavit se s rozhodnutím obecního úřadu (po nabytí právní moci rozhodnutí) na příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení (dle trvalého pobytu oprávněné osoby, o jejímž důchodu bylo rozhodnuto) a dále zde řešit způsob výplaty důchodu; tento postup může vést k výraznému urychlení administrace změny výplaty důchodu

Odvolání proti rozhodnutí

- má odkladný účinek, který lze vyloučit pouze z důvodů stanovených v § 85 odst. 2 správního řádu
  - jestliže to naléhavě vyžaduje veřejný zájem

- hrozí-li vážná újma některému z účastníků
- požádá-li o to účastník; to neplatí, pokud by tím vznikla újma jiným účastníkům nebo to není ve veřejném zájmu
- o odvolání rozhoduje krajský úřad

Kontrola plnění povinností zvláštního příjemce

- ustanovení § 10 odst. 2 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- obecní úřad dohlíží, jak jím ustanovený zvláštní příjemce plní stanovené povinnosti, které mu určuje ustanovení § 118 odst. 4:
  - povinnost používat dávku pouze ve prospěch oprávněného a osob, které je oprávněný povinen vyživovat,
  - používat dávku dle pokynů oprávněného, který nemůže výplatu dávky přijímat,
  - podat, na žádost oprávněného nebo obecního úřadu, který jej ustanovil, písemné vyúčtování dávky, která mu byla vyplácena (do 1 měsíce)
- neplní-li příjemce výše uvedené stanovené povinnosti, obecní úřad rozhodne o ustanovení jiného zvláštního příjemce

Zrušení rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce:

- ustanovení § 118 odst. 5 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- v těchto případech:
  - odpadly důvody, pro které byl zvláštní příjemce ustanoven,
  - neplní některou z povinností zvláštního příjemce uvedené v ustanovení § 118 odst. 4 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- vzor rozhodnutí v příloze č. 4 – pozn. nutno zahájit správní řízení z moci úřední (ve věci zrušení rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce důchodu)
- pokud dojde k situaci, kdy zvláštní příjemce neplní své povinnosti a je třeba ustanovit jiného zvláštního příjemce, lze v rámci jednoho správního řízení rozhodnout o zrušení rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce a o ustanovení nového zvláštního příjemce → z moci úřední bude zahájeno správní řízení ve věci zvláštního příjemce dávky důchodového pojištění oprávněné osoby, kdy účastníky řízení budou oprávněná osoba, dosavadní zvláštní příjemce a nově ustanovovaný zvláštní příjemce (vzor rozhodnutí v příloze č. 5)

Obecní úřad Dolany
adresa

Sp. zn.:

Č. j.:

Dolany 2012-01-04

Adresáti – účastníci správního řízení

Pan

X. Y., trvale bytem..... (oprávněná osoba, případně zastoupená opatrovníkem)

a

Paní

Y. Z., trvale bytem..... (osoba, která má být ustanovena zvláštním příjemcem)

Oznámení o zahájení správního řízení

V souladu s ustanovením § 46 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, Vám tímto oznamujeme zahájení řízení ve věci ustanovení zvláštního příjemce dávky důchodového pojištění panu X. Y.

.....
Podpis oprávněné úřední osoby
+ otisk úředního razítka

Obecní úřad Dolany
adresa

Spisová značka:

V Dolanech dne

Č. j.:

vyřizuje:

Vypraveno dne:

tel.:

Podpis oprávněné úřední osoby:

USNESENÍ

Obecní úřad Dolany rozhodl, v souladu s ustanovením § 32 odst. 2 písm. f) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), takto:

panu X. Y., nar. ...., trvale bytem .....

se pro řízení ve věci ustanovení zvláštního příjemce dávky důchodového pojištění

u s t a n o v u j e o p a t r o v n í k e m

paní Y. Z., nar. ...., trvale bytem .....

O d ů v o d n ě n í

Podle ustanovení § 32 odst. 2 písm. f) správního řádu ustanoví správní orgán opatrovníka osobám zvláště těžce postiženým, s nimiž se nelze dorozumět ani prostřednictvím tlumočníka nebo prostředníka.

Jelikož bylo zjištěno, že s panem X. Y. není možné se dorozumět, je nezbytné jmenovanému ustanovit opatrovníka.

.....

P o u č e n í o o d v o l á n í

Proti tomuto usnesení se lze podle § 76 odst. 5 správního řádu odvolat do 15 dnů ode dne jeho doručení ke Krajskému úřadu Olomouckého kraje, a to podáním učiněným u Obecního úřadu Dolany. Podle § 76 odst. 5 správního řádu odvolání nemá odkladný účinek.

otisk úředního razítka

podpis

.....
jméno a příjmení oprávněné
úřední osoby

Obecní úřad Dolany
adresa

Spisová značka:

V Dolanech dne

Č. j.:

vyřizuje:

Vypraveno dne:

tel.:

Podpis oprávněné úřední osoby:

ROZHODNUTÍ

Obecní úřad Dolany jako orgán příslušný k rozhodování na základě ustanovení § 10 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), rozhodl podle ustanovení § 118 odst. 3 zákona a v souladu se zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, takto:

paní Y. Z., nar. ...., trvale bytem.....,

s e u s t a n o v u j e

**zvláštním příjemcem dávky důchodového pojištění (specifikace důchodu) pana
X. Y., nar. ...., trvale bytem.....**

Účastníci správního řízení

X. Y., nar....., trvale bytem.....

Y. Z., nar....., trvale bytem.....

O d ů v o d n ě n í

Dne ..... se na Obecní úřad Dolany dostavila paní Y. Z. a do protokolu mimo jiné uvedla, že výplatou dávky důchodového pojištění (starobního důchodu) panu X. Y. se nedosahuje účelu, kterému má dávka sloužit (jmenovaný dávku důchodového pojištění nevyužívá k účelu, ke kterému je určena). Paní Y. Z. do protokolu požádala o ustanovení zvláštního příjemce důchodu pana X. Y.

Písemností vyhotovenou dne ..... zahájil Obecní úřad Dolany z moci úřední, dle ustanovení § 46 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), správní řízení ve věci ustanovení zvláštního příjemce dávky důchodového pojištění panu X. Y.

Důvody ustanovení zvláštního příjemce /např.: V průběhu daného správního řízení bylo Obecním úřadem Dolany ověřeno, že výplatou dávky důchodového pojištění (starobního důchodu) panu X. Y. se nedosahuje účelu, kterému má dávka sloužit (jmenovaný dávku důchodového pojištění nevyužívá k účelu, ke kterému je určena).

Příloha č. 3 – Rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce

Vzhledem k uvedenému dospěl Obecní úřad Dolany k závěru, že je nezbytné ustanovit zvláštního příjemce dávky důchodového pojištění (starobního důchodu) panu X. Y./

Souhlas s ustanovením zvláštního příjemce Obecní úřad Dolany po panu X. Y. nevyžadoval, jelikož bylo v průběhu daného správního řízení zjištěno, že jmenovaný, vzhledem k jeho zdravotnímu stavu, nemůže podat vyjádření k ustanovení zvláštního příjemce (ustanovení § 118 odst. 3 zákona).

Jelikož souhlas k ustanovení zvláštního příjemce dávky důchodového pojištění (starobního důchodu), dle ustanovení § 118 odst. 3 zákona, dala paní Y. Z., opatrovník pana X. Y. pro dané správní řízení, bylo rozhodnuto tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í o o d v o l á n í

Proti tomuto rozhodnutí je možné podat odvolání ke Krajskému úřadu Olomouckého kraje, a to ve lhůtě 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí, podáním učiněným u Obecního úřadu Dolany.

otisk úředního razítka

podpis

.....
jméno a příjmení oprávněné
úřední osoby

Na vědomí:

Česká správa sociálního zabezpečení Praha

Obecní úřad Dolany adresa

Spisová značka:

V Dolanech dne

Č. j.:

vyřizuje:

Vypraveno dne:

tel.:

Podpis oprávněné úřední osoby:

ROZHODNUTÍ

Obecní úřad Dolany jako orgán příslušný k rozhodování na základě ustanovení § 10 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), rozhodl podle ustanovení § 118 odst. 5 zákona a v souladu se zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, takto:

r o z h o d n u t í Obecního úřadu Dolany o ustanovení paní Y. Z., nar. ...., trvale bytem ....., zvláštním příjemcem dávky důchodového pojištění (specifikace důchodu) pana X. Y., nar. ...., trvale bytem..... s e r u š í .

Účastníci správního řízení

X. Y., nar....., trvale bytem.....

Y. Z., nar....., trvale bytem.....

O d ů v o d n ě n í

Rozhodnutím Obecního úřadu Dolany, vyhotoveným dne....., pod č. j.: ....., byla paní Y. Z., nar. ...., trvale bytem ....., ustanovena zvláštním příjemcem dávky důchodového pojištění (specifikace důchodu) pana X. Y., nar. ...., trvale bytem..... Zvláštní příjemce byl ustanoven, jelikož.....

Dne ..... bylo zjištěno, že **bud'**: odpadly důvody, pro které byl zvláštní příjemce ustanoven, neboť bylo zjištěno, že..... / **nebo**: zvláštní příjemce neplní/nesplnil své povinnosti (tj.: nevyužívá dávku ve prospěch oprávněného nebo osob, které je oprávněný povinen vyživovat; nepoužívá dávku dle pokynů oprávněného – v případě, že jde o zvláštního příjemce ustanoveného oprávněnému, který nemůže výplatu důchodu přijímat; nepodal písemné vyúčtování důchodu, tj. nevyhověl žádosti oprávněného nebo obecního úřadu), neboť bylo zjištěno, že..... /

Dle ustanovení § 118 odst. 5 zákona obecní úřad rozhodnutí o ustanovení zvláštního

Příloha č. 4 – Rozhodnutí o zrušení rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce

příjemce zruší, pokud odpadly důvody, pro které byl zvláštní příjemce ustanoven; zjistí, že zvláštní příjemce neplní povinnosti uvedené v odstavci 4 větě první a druhé; nebo zjistí, že zvláštní příjemce nesplnil povinnost uvedenou v odstavci 4 větě třetí zákona.

Vzhledem k výše popsaným skutečnostem dospěl Obecní úřad Dolany k závěru, že je nezbytné zrušit výše specifikované rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce důchodu.

Písemností vyhotovenou Obecním úřadem Dolany dne....., pod č. j.: ....., bylo v kontextu ustanovení § 46 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, zahájeno správní řízení z moci úřední ve věci zrušení výše uvedeného rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce důchodu.

Jelikož byly naplněny důvody pro zrušení rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce důchodu definované ustanovením § 118 odst. 5 písm. a) / b) / c) zákona, bylo rozhodnuto tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení o odvolání

Proti tomuto rozhodnutí je možné podat odvolání ke Krajskému úřadu Olomouckého kraje, a to ve lhůtě 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí, podáním učiněným u Obecního úřadu Dolany.

otisk úředního razítka

podpis

.....
jméno a příjmení oprávněné
úřední osoby

Na vědomí:
Česká správa sociálního zabezpečení Praha

Obecní úřad Dolany
adresa

Spisová značka:

V Dolanech dne

Č. j.:

vyřizuje:

Vypraveno dne:

tel.:

Podpis oprávněné úřední osoby:

ROZHODNUTÍ

Obecní úřad Dolany jako orgán příslušný k rozhodování na základě ustanovení § 10 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), rozhodl podle ustanovení § 118 odst. 5 a § 10 odst. 2 zákona a v souladu se zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, takto:

1. R o z h o d n u t í Obecního úřadu Dolany o ustanovení paní Y. Z., nar. ...., **trvale bytem** ....., **zvláštním příjemcem dávky důchodového pojištění (specifikace důchodu)** pana X. Y., nar. ...., **trvale bytem**..... **s e r u š í**.

2. Zvláštním příjemcem dávky důchodového pojištění (specifikace důchodu) pana X. Y., nar. ...., **trvale bytem**....., **se ustanovuje pan A. B., nar. ...., trvale bytem** .....

Účastníci správního řízení

X. Y., nar....., **trvale bytem**.....

Y. Z., nar....., **trvale bytem**.....

A. B., nar....., **trvale bytem** .....

O d ů v o d n ě n í

Rozhodnutím Obecního úřadu Dolany, vyhotoveným dne....., pod č. j.: ....., byla paní Y. Z., nar. ...., **trvale bytem** ....., ustanovena zvláštním příjemcem dávky důchodového pojištění (**specifikace důchodu**) pana X. Y., nar. ...., **trvale bytem**..... Zvláštní příjemce byl ustanoven, jelikož.....

Dne ..... bylo zjištěno, že zvláštní příjemce neplní/nesplnil své povinnosti (tj.: nevyužívá dávku ve prospěch oprávněného nebo osob, které je oprávněný povinen vyživovat; nepoužívá dávku dle pokynů oprávněného – v případě, že jde o zvláštního příjemce ustanoveného oprávněnému, který nemůže výplatu důchodu přijímat; nepodal písemné vyúčtování důchodu, tj. nevyhověl žádosti oprávněného nebo obecního úřadu), neboť bylo zjištěno, že.....

Příloha č. 5 – Rozhodnutí se dvěma výroky

Dle ustanovení § 118 odst. 5 písm. b) a c) zákona obecni úřad rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce zruší, pokud zjistí, že zvláštní příjemce neplní povinnosti uvedené v odstavci 4 větě první a druhé, nebo zjistí, že zvláštní příjemce nesplnil povinnost uvedenou v odstavci 4 větě třetí zákona.

Vzhledem k výše popsaným skutečnostem dospěl Obecní úřad Dolany k závěru, že je nezbytné zrušit výše specifikované rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce důchodu.

Dle ustanovení § 10 odst. 2 zákona obecni úřad dohlíží, jak jím ustanovený zvláštní příjemce plní stanovené povinnosti (§ 118 odst. 4); neplní-li zvláštní příjemce své povinnosti, rozhodne obecni úřad o ustanovení jiného příjemce.

Písemností vyhotovenou Obecním úřadem Dolany dne....., pod č. j.: ....., bylo v kontextu ustanovení § 46 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, zahájeno správní řízení z moci úřední ve věci zvláštního příjemce důchodu ([specifikace důchodu](#)) pana X. Y..

Jelikož byly naplněny důvody pro zrušení rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce důchodu definované ustanovením § 118 odst. 5 písm. b) / c) zákona, bylo rozhodnuto tak, jak je uvedeno ve výroku č. 1 tohoto rozhodnutí.

Jelikož důvody pro ustanovení zvláštního příjemce trvají, výrokem č. 2 tohoto rozhodnutí ustanovil Obecní úřad Dolany zvláštním příjemcem důchodu ([specifikace důchodu](#)) pana X. Y. pana A. B., nar. ...., trvale bytem....., který s ustanovením zvláštním příjemcem souhlasí.

Poučení o odvolání

Proti tomuto rozhodnutí je možné podat odvolání ke Krajskému úřadu Olomouckého kraje, a to ve lhůtě 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí, podáním učiněným u Obecního úřadu Dolany.

otisk úředního razítka

podpis

.....
jméno a příjmení oprávněné
úřední osoby

Na vědomí:

Česká správa sociálního zabezpečení Praha